

İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-Hiyaç Algı Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-Hiyaç Algı Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23302>

Özet

İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-İhtiyaç Algı Ölçeği, 2016 yılında Bakırta ve Tonga tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle ilkök ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerin temel ekonomik kavramlardan olan **istek** (arzular) ve **ihtiyaç** (temel gereksinimler) arasındaki ayrımı ne ölçüde algılayabildiklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçek, öğrencilerin tüketim alışkanlıkları ve kaynak yönetimi becerilerinin temelini oluşturan bu kritik ayrımı bilişsel ve algusal düzeyde değerlendirmek üzere tasarlanmıştır. Bu araç, öğrencilerin tüketici eğitimi ve finansal okuryazarlık alanındaki gelişimlerini takip etmek için önemli bir potansiyel sunmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarıyla detaylı analizini içermekte olup, eğitim psikolojisi alanında çocukların ekonomik düşünme süreçlerini anlamada kullanılan önemli bir **psikolojik ölçme aracı** olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin orijinal makalesi ve ek dokümanları, ilgili akademik dergide (İköretim Online) yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

İstek, İhtiyaç, Algı, İlkokul, Ortaokul, Tüketici Eğitimi, Kaynak Yönetimi, Ekonomik Okuryazarlık, Ölçek Geliştirme, Çocuk Psikolojisi.

Yazarlar

Bakırta, H., Tonga, D.

Amaç

İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-İhtiyaç Algı Ölçeği'nin temel amacı, **ilkokul** (özellikle 4. sınıftan itibaren) ve **ortaokul** öğrencilerinin günlük yaşam bağlamında karşılaştıkları mal ve hizmetleri ne ölçüde istek veya ihtiyaç kategorisinde algıladıklarını ölçmek ve değerlendirmektir. Bu ayrımın doğru yapılması, öğrencilerin sınırlı kaynakları (para, zaman, enerji) daha bilinçli kullanmalarını ve sorumlu tüketim kararları vermelerini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Ölçek, eğitimcilerin ve araştırmacıların, öğrencilerin ekonomik düşünme becerilerindeki gelişim düzeylerini saptamalarına yardımcı olur. Böylece, müfredat programlarında tüketici eğitimi ve finansal okuryazarlık konularına yönelik özel iyileştirmeler yapılmasına olanak tanır. Geliştirme süreci, öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun, yüksek **geçerlik** ve **güvenirlik** değerlerine sahip bir ölçme aracı oluşturmayı hedeflemiştir.

Yap?

Ölçek, ö?rencilerin **istek** ve **ihtiyaç** kavramlar?na yönelik alg?lar?n? ölçen çok boyutlu bir yapıya temel alır. Psikolojik yapı (konstrükt), bireylerin temel fizyolojik ve sosyal gereksinimleri ile kişisel arzular? arasındaki ayrılm? yapabilme becerisi olarak tanımlanır. Bu alg?, sadece bilişsel bir süreç değil, aynı zamanda değer yarg?lar? ve sosyal öğrenme süreçleriyle de ilişkilidir.

Yapılan çalışmalar genellikle, ö?rencilerin bu iki kavram? farklı bağlamlarda nasıl yorumladıklarını inceleyen iki ana faktöre işaret etmektedir: 1) **Temel ?htiyaçlar Alg?s?** (hayatta kalma, sağlık ve eğitim gibi zorunlu gereksinimlere yönelik maddeler) ve 2) **Arzu Edilen ?stekler Alg?s?** (lüks, eğlence veya sosyal kabul için istenen, ancak hayati olmayan ö?elere yönelik maddeler). Ölçek maddeleri, ö?rencilerin günlük deneyimlerinden yola çıkarak bu ayrılm? netleştirmeyi amaçlamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, ölçek maddelerinin gerçekten de ölçmek istediği **istek-ihtiyaç alg?s?** yapılarını ölçtü?ünü doğrulamayı amaçlamaktadır. Geliştirme çalışmaları sırasında, içerik geçerliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuş ve maddelerin ö?rencilerin ya? düzeyine ve kültürel bağlamına uygunluğu titizlikle incelenmiştir. Yapı geçerliği ise, genellikle faktör analizi teknikleri kullanılarak test edilmiştir.

Yapılan **faktör analizi** sonuçları, ölçeğin beklenen teorik yapıya desteklediğini göstermiştir. Ayrıca, benzer yapıları ölçen diğer ölçeklerle korelasyon analizleri (ölçüt bağımlı geçerlik) yapılarak ölçeğin diğer geçerliği de desteklenmiştir. Orijinal makalenin detaylı incelenmesi, ölçeğin geçerlik kanıtlarının kabul edilebilir düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, ölçüm sonuçlarının zamandan zamana ve farklı koşullar altında tutarlı ve kararlı olduğunu göstermek için yapılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmaları sırasında en yaygın kullanılan güvenilirlik yöntemi olan **iç tutarlılık katsay?s?** (Cronbach's Alpha) hesaplanmıştır. Bu katsayının, ölçeğin tümü için ve alt boyutları için yeterli düzeyde yüksek olduğu bildirilmiştir (genellikle 0.70 ve üzeri).

Çıktı tutarlılığının yanı sıra, ölçeğin zamana karşı kararlılığını test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik katsay?s? da hesaplanmıştır. Bu testler, aynı ö?rencilerin farklı zamanlarda benzer puanlar almasını sağlayarak, ölçeğin pedagojik araştırmalarda ve bireysel değerlendirmelerde güvenle kullanılabilmesini teyit etmiştir.

Faktör Analizi

İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-İhtiyaç Algı Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla **faktör analizi** uygulanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinin ilk aşamasında, maddelerin teorik olarak beklenen alt boyutlar altında gruplanıp gruplanmadığını incelemek için genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin temel olarak iki veya daha fazla ayrıştırıcı faktöre sahip olduğunu göstermiştir.

Daha sonra, elde edilen faktör yapısının farklı bir örneklem üzerinde doğrulanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA, ölçeğin iki temel boyutta (İstekler ve İhtiyaçlar) sağlam bir yapıya sahip olduğunu ve bu yapının iyi uyum indeksleri (örneğin, RMSEA, CFI, TLI) ile doğrulandığını göstermiştir. Bu analizler, ölçeğin **çok boyutlu** yapısının istatistiksel olarak sağlam olduğunu kanıtlamıştır.

Araç

Test Type:

Geliştirme (Development)

Format:

Likert tipi derecelendirme ölçeği (Ölçek maddeleri genellikle öğrencilerin belirli bir durumun istek mi yoksa ihtiyaç mı olduğunu belirtmesini gerektiren ifadelerden oluşur. Derecelendirme formatı, makalenin orijinalinde belirtilmemekle birlikte, bu tür algı ölçeklerinde yaygın olarak 3'lü veya 5'li Likert tipi kullanılır.)

Language Available:

Türkçe

Population Group:

Öğrenciler

Age Group:

İlkokul ve Ortaokul öğrencileri (Genellikle 9-14 yaş aralığı)

Population Details:

Türkiye'deki ilköğretim ve ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler. Ölçek, öğrencilerin yaş ve bilişsel gelişim düzeylerine uygun olarak tasarlanmıştır.

Test Methodology:

Öz bildirim (Self-report) yöntemiyle öğrencilerin kendilerine sunulan maddelere ilişkin algılarının rapor etmeleri esasına dayanır. Uygulama, sınıf ortamında toplu olarak veya bireysel olarak yapılabilir.

Anahtar Kelimeler

Finansal Okuryazarlık, Ekonomi, Psikometri, Gelişim Psikolojisi, Cronbach Alpha, Ölçek Yapısı, Eğitim Araştırmaları.

Yazarlar

Author ORCID Identifier:

Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses:

Bilgi mevcut değildir.

Correspondence Address:

Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, akademik bir makale kapsamında geliştirilmiştir ve telif hakları genellikle makalenin yayımlandığı dergiye aittir. Akademik ve eğitim amaçlı kullanımlar için izin alınması gerekebilir. Ölçeğin geliştirildiği yıl 2016'dır. Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki adresten indirilebilir: [ilk-ve-ortaokul-ogrencileri-icin-istek-ihtiyac-algı-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Bakırta, H. ve Tonga, D. (2016). İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-İhtiyaç Algı Ölçeğinin geliştirilmesi. *İkögretim Online*, 15(4), 1436-1449. DOI: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.08346>

Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan da erişilebilir: ilkogretim-online.org.tr

İlk ve Ortaokul Öğrencileri için İstek-İhtiyaç Algı Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, orijinal kaynak metinde listelenmemiştir. Maddelerin tamamına erişim için yukarıda belirtilen akademik makaleye başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM